Timişoara, 1895. Anul II. Nr. 163. Luni în 24 Iuliu (5 August).

DREPTATEA

Apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Preţul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — **Numeri singuratici 5 cr. — Tacsa de inserţiuni:** 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: **Dr. George Candrea.**

Redacţiunea şi Administraţiunea: Timişoara cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 **Telefon** (linia de stat Viena, Budapesta Arad) Nr. 4.

„Apostolul păcii".

Timişoara, 5 August n.

La 13 August se vor întruní la Bruxella conferenţele interparlamentare, congresul păcii. Toţi cei ce sunt duşmani ai resboaielor sângeroase, ai armatelor, cari apasă asupra omenimei, şi continuă a conservá barbaria secolilor trecuţi, toţi câţi inspiraţi de un ideal mai înalt al omenimei doresc o desvoltare pacinică, basată pe justiţie, ecuitate şi egalitate, toţi se duc acolo, ca sĕ pregătească căile grele prin cari omenimea ar avé sĕ treacă într'o lume mai bună.

Dar' mulţi chiămaţi, puţini aleşi. Au şi ungurii un atare apostol al păcii. Îl cunoaşte acum fie-care român, înţelegem pe Pázmándy D.

Acest domn înainte de a plecá la Bruxella a lansat o scrisoare deschisă către supremul păzitoriu al puterii poliţieneşti din Ungaria; o scrisoare, care merită sĕ o cunoaştem cu toţii. Eată-o:

Epistolă deschisă către dl ministru de interne.

Vas-Ráhot, 31 Iuliu n.

Preagraţiosul meu domn!

Mâne plec la Bruxella, ca acolo împreună cu mai mulţi colegi sĕ apĕrăm în conferenţa interparlamentară Ungaria în contra atacurilor nedemne iniciate din regatul român. Scopul nostru principal este, ca aceasta corporaţiune, care cuprinde în sine pre representanţii tuturor corpurilor legislative din Europa, sĕ vină în anul viitoriu la Budapesta, sĕ-şi ţină aici adunarea generală şi sĕ se convingă pe de o parte, că naţiunea maghiară în decurs de o mie de ani a corĕspuns fidel misiunei sale culturale; pe de altă parte, că (afară de confederaţiunea helveţiană) n i c ă i r i naţionalităţile nu se bucură de atâtea drepturi constituţionale, ca şi în Ungaria.

Colegii nostri, cari vor vení din regatul român, şi-au propus sĕ desfătuiască conferenţa, ca sĕ nu vină în 1896 la Budapesta, spre care scop cel mai bun mijloc pentru ei este a ponegrí naţiunea maghiară, a ne presentá pre noi, ca şi pe un neam asiatic, care ţinem în cătuşi pre românii din părţile ungurene şi ardelene, pe unicul popor cultural al orientului, pe glorioşii următori ai Romei celei mari.

Pre când noi, eu şi colegii mei: Jókai, Apponyi, Horánszky, Neményi, Teleki etc. ne pregătim pentru aceasta măgulitoare luptă în străinătate, câţiva obscuri agitatori naţionalisti convoacă congres pe 10 August. Însuşi conceptul apelului e o scriere agitatorică; car' faptul, că în Ungaria se pot aflá oameni, care pe o parte a cetăţenilor nu numai o provoacă la ură de rasă, dar' o şi îndeamnă la o luptă unitară, după plan bine stabilit — presupune o aşa de mare slăbiciune a puterii de stat maghiar, pre care dacă am admite-o şi numai la aparenţă, ne-am păgubí grav pe noi înşine înaintea opiniunei europene.

Cum sĕ apĕrăm noi prestigiul statului maghiar la 13 August în Bruxella, dacă la 10 August aici în Pesta se ţine congres rĕsturnătoriu statului maghiar? Prevĕd deja telegramele bombastice, cari vor sburá în întreaga lume. Sub titlul bombastic de L e C o n g r e s d e s n a c i o n a l i t é s o p r i m é e s s i e g e a n t à B u d a p e s t câte acuse şi gravamine se vor puté oferí publicului prin presa internaţională. Disolvându-se *comitetul naţional* din Sibiiu va fi deci un nou organ *oficios*, care îmbrăcat în vestmĕntul competenţei, împrumută o nouă putere şi oare-care *legalitate formală* celor-ce agită contra unităţii statului, contra supremaţiei naţiunei maghiare.

Preagraţiosul meu domn! Dar până când mai suferim aceasta lucrare de soboli? Nu simţeşti, că fiecare moment, care trece aşa în nepăsare (tétlen) e un nou rad de speranţă în inima duşmanilor nostri, pre când în noi, cari gata suntem a plecá la luptă pentru statul maghiar-naţional-nedespărţit-unitar, măreşte sentimentele torturătoare de necaz şi nedumerire? Nu, asta nu poate sĕ mai dureze astfeliu! Trebue sĕ i-se pună capĕt acestei haite naţionalistice, acestor machinaţiuni contra statului, şi încă în grabă şi radical. De aceea mĕ întorc către tine, Domnul meu ca şi către păzitoriul suprem al puterii poliţiale a ţerii, ca pe basa drepturilor tale legale **sĕ opreşti inmediat** *congresul plănuit pe 10 August* şi pe cei, cari totuşi s'ar presentá, simpliciter **sĕ-i închidi în temniţă.** Totodată edă o ordinaţiune tuturor autorităţilor *noastre*, ca odată pentru totdeauna *sĕ se pună sfîrşit tuturor conventiculelor*, cari sub pretecstul de a discutá pretinse gravamine naţionale nu fac alta, de cât aţită şi organisează lupta în contra integrităţii statului nostru.

Aceasta este *umilita* mea rugare, prea graţiosul meu domn, pe care, cumcă milioane de inşi din aceasta patrie o împărtăşesc cu mine, este cea mai intimă a mea convingere.

Şi cu acestea am rĕmas cel mai sincer aderent al tĕu

Pázmándy Dénes.

Nu discutăm cu furiosul »apostol«; nu ne ocupăm de această vĕrsare de venin a unei inimi şovinistice pĕtrunsă de ură şi fanatism. El este pe deplin caracterisat prin fĕtul sĕu.

Dacă e vorbă sĕ se arete înaintea lumei »liberalismul« din Ungaria, va fi destul sĕ arĕtăm această scrisoare; ea este cel mai bun preludiu pentru discuţiunea ce ar fi sĕ urmeze în Bruxella despre drepturile naţionalităţilor.

Una însĕ credem sĕ o accentuăm. Conferenţele interparlamentare în interesul prestigiului lor propriu va fi de lipsă sĕ se ocupe cu această scrisoare. Ocupându-se de ea suntem de părerea, că conferenţa nu poate sĕ facă ceva mai corect de cât sĕ i-o pună d-lui Pázmándy în mână, ca sĕ-şi iee talpa.

În indignarea şi revolta sufletească ce ne-a cuprins, avem o singură linişte, că Pázmándy şi-a pregătit însuşi terenul; poate merge liniştit, că prin scrisoarea deschisă şi-a dat însuşi pasportul de — retour!

Alianţa naţionalităţilor şi Tinerimea universitară.

Cluşiu, 1 August n.

În faţa congresului naţionalităţilor este de interes general atitudinea ce a avut'o junimea academică nemaghiară faţă de *alianţa naţionalităţilor*. Voiesc sĕ fac deci în scurt istoricul activităţii desvoltate în aceasta privinţă de studenţimea română, slovacă şi sêrbă în anii din urmă.

Aurel C. Popovici a fost la Viena întemeietoriul relaţiunilor mai i n t i m e întrĕ tineretul romănesc şi slav din Ungaria şi Transilvania. Tot dînsul a întemeiat aceleaşi relaţiuni în Graz, continuându-şi acolo studiile. Esistau, ce e drept, şi mai demult legături întrĕ români, slovaci şi sêrbi, dar' acestea erau mai mult, dacă nu esclusiv de o natură *oficială*.

Lui Popovici este de a i-se mulţumí străformarea relaţiunilor o f i c i a l e în a m i c i ţ i e şi punerea lor pe terenul n a ţ i o n a l - p o l i t i c.

Părăsind Aurel C. Popovici Viena, opera începută de dînsul a fost continuată cu bun succes sub conducerea lui Candrea, Lazar Popovici şi a altora.

În cei din urmă patru ani au fost cel puţin p a t r u d e c i de conveniri de diferită natură (petreceri, conveniri sociale, concerte, şedinţe), la cari se'ntâlniá studenţimea naţionalităţilor subjugate din Ungaria şi Transilvania. Întâlnirea a fost urmată de cunoştinţă, cunoştinţa de prietinie.

„Nefiind numai prin amiciţie *politică*, ci şi prin prietinie *personală* legaţi unii cu alţii, va puté devení cândva alianţa noastră cu atât mai intimă, mai trainică, acţiunea comună cu atât mai intensivă". Aceasta erá şi este punctul de vedere al tinerimei. Despre un numĕr mic al *„întrunirilor de însufleţire"* s'a raportat şi prin diarele româneşti.

Vorbirile ţinute la astfeliu de ocasiuni din toate trei părţile, sunt atâtea dovedi despre dorul puternic ce ne conduceá de a străformá alianţa ce *de facto* esistă întrĕ junimea academică română, slovacă şi sêrbă, într'o alianţă acceptată de noi toţi ca esistentă şí *de jure* şi proclamată ca atare în faţa lumei.

La începutul anului şcolastic (prin Octombre) 1893 au urmat colegii sêrbi şi slovaci din Budapesta pentru primadată învitărei studenţilor români, participând şí ei la seara de cunoştinţă a tinerimei române. Au urmat apoi şí în Budapesta numĕroase conveniri de „înfrăţire", şi amiciţia începută odată şí aici de junimea nemaghiară, se întărî tot mai mult sub cooducerea lui Dăianu, Maniu, Vraciu, Cristea etc. etc.

Comitetul nostru naţional tot la iniţiativa lui Aurel C. Popovici, şi trebue sĕ o constat — entusiasmat şí el de entusiasmul junimei academice, a început sĕ lucre la realisarea ideei unei alianţe. Cum în fine prin negoţieri ideia a fost urmată de fapte, dorul, de succes, aceasta va trebui sĕ o descrie vr'unul dintrĕ conducĕtorii naţionalităţilor.

Aurel Popovici, ca conducĕtoriul lucrărilor la replică, a ţinut mult, ca acest op măreţ al junimei române sĕ se presinte în formă şi în fond ca apĕrătoriu nu numai al intereselor româneşti ci şí a celor slovace, sêrbe şi săseşti.

Astfeliu în Replică fieşte-cărui dintrĕ aceste popoare îi este dedicat câte un capitol separat.

Convenind în Viena aproape dilnic tinerii români cu slovacii şi sêrbii, din partea românilor s'a sulevat prin Ianuariu a. c. ideia, ca sĕ se ţină un mare meeting, la care studenţii români de la toate universităţile din monarchie, de asemenea şí cei slovaci şi sêrbi, sĕ fie representaţi prin mandatari. La acest meeting sĕ se pronunţe solidaritatea, alianţa tinerimei universitare nemaghiare de sub coroana Stului Stefan. Aflând resunet aceasta ideiă şí în sinul ambelor junimi slave din Viena, ne-am constituit înt'run comitet provisoriu, spre a stabilí înainte de toate un comun program de acţiune, programul alianţei. Fiind acesta fixat, am decis sĕ-l trimitem spre discuţie, corigare şi aprobare colegilor nostri de toate 3 naţionalităţile de la celelalte universităţi, ear' avênd în fine aprobarea *tuturor*, solidari sĕ păşim la fapt.

Din partea românilor au fost esmişi Comşa, Tilea şi subscrisul, din partea sêrbilor Stanojevič şi Babič, din partea slovacilor Blaho şi Niemec. Sêrbii şi slovacii esmiteau apoi ca pe al treilea mandatar, când pe unul când pe altul,

Înainte de toate ne-a îndemnat sĕ ne grăbim cu pregătirile necesare pentru „conferenţa junimei academice a naţionalităţilor nemaghiare" stagnarea vieţii noastre politice, lipsa ori şi cărei acţiuni, afară de certele diaristice. Sperând, că vĕdêndu-ne conducĕtorii actuali ai naţionalităţilor pe noi tinerimea inaugurând alianţa, şí ei se vor grăbí sĕ lase la o parte micile interese de partid.

Astfel întrunindu-ne începĕnd din Ianuariu în toată Dumineca la 1 oară d. a., am discutat din toate punctele de vedere cestiunea alianţei şi am stabilit un program de următoriul conţinut ce erá sĕ-l primim la meetingul pregătit:

I. Junimea academică română, slovacă şi sêrbă din Ungaria şi Transilvania încheiă o alianţă cu *scopul:*

a) Sĕ lucre pe toate căile şi prin toate mijloacele într'acolo, ca actuala formă de stat a Ungariei sĕ fie schimbată de astfeliu, ca nu numai naţionalitatea maghiară sĕ se bucure de drepturi cetăţeneşti şi naţionale, ci şí naţionalităţile nemaghiare.

Mijloacele:

b) Fiind ajungerea acestei ținte posibilă numai prin realisarea autonomiei *naționale* t e r i t o r i a l e a fieşte-cărei națiuni din Ungaria, junimea academică va face propagandă într'acest sens: fieşte-care în sinul națiunei sale.

c) Favoruri *separate* nici o națiune sĕ nu primiască.

d) De şí de present este pentru popoarele nemaghiare o imposibilitate de a părăsí politica pasivității urmată până acuma, junimea academică va stăruí într'acolo, ca cât se poate mai curênd sĕ poată și naționalitățile nemaghiare păşí pe terenul activității (vot universal secret, arondarea cercurilor electorale în mod drept, etc. etc.)

e) Fiind legile referitoare la căsătoria și matriculele civile aduse de un parlament, care nu are dreptul de a vorbí în numele naționalităților nemaghiare, junimea aliată va stăruí cu mijloacele ce-'i vor stá la dispoziție, ca legile acelea sĕ se supună unei revisuiri fiind întrebați şi cetățenii nemaghiari, majoritatea preponderantă a cetățenilor Ungariei, dacă consimt cu ele, ori ba!?

Organisația:

I. Un comitet de şease membri, trei din fieşte-care națiune, va avè sĕ conducă alianța.

a) Preşedintele comitetului va fi ales de plenul meetingului pe un an.

b) Comitetul va lucrá într'acolo, ca ori și ce discordie din motive politice sĕ fie evitată de junimea aliată.

În fine junimea aliată va spriginí reciproc programul politic al comitetului naţonal: român, slovac și sĕrb, ear' în casul dacă națiunile noastre ar încheiá o alianță, ne vom identificá şí noi cu programul lor întru toate.

An de an în diua de 3/15 Maiu meetingul junimei aliate se 'ntrunește spre a discutá programul alianței și a'l modificá, dacă vor pretinde impregiurările, sĕ se facă încercarea de a căştigá şi pe studenții sași de aliați."

Trebue sĕ observ, că am redat acest program numai din memorie și că erá numai un project ce aveá sĕ fie încă discutat separat de toate trei tinerimile de la toate universitățile și în fine de înșiși mandatarii de la meetingul junimei aliate.

Că în 15 Maiu n. nu s'a putut realisá ținerea primului meeting, e de a se atribuí discuțiunilor noastre îndelungate și unor neajunsuri materiale. S'au făcut încercări de a căștigá şí pe sași, dar' rĕspuns categoric în sensul dorit de noi nu am primit. Ce priveşte ideia activitătei, eram cu toții de acord cu ideia emanată pentru primadată de la Branisce, anume, că înainte de procsimele alegeri conferențe naționale ținute de fieşte-care națiune separat sĕ decidă păşirea la activitate p r e s u p u n ê n d, c ă f i i n d *după* a l e g e r i *din nou* î n t r u n i ț i î n c o n f e r e n ț ă, r e s u l t a t u l și d e c u r s u l a l e g e r i l o r ni-ar o f e r í m a i m u l t ă s p e r a n ț ă d e a i s b u t í m a i c u r ê n d p r i n a c t i v i t a t e d e c â t p e c a l e a p a s i v i t ă ț e i.

*

Fiind deja conchiămată conferența naționalităților se naște de sine întrebarea, că oare care este rolul junimei academice a celor trei națiuni în cadrul alianței naționalităților?

Cred, că de şí *de jure* studențimea nemaghiară nu a încheiat și dînsa alianța plănuită, totuși o singură datorință avem cu toții: încheind națiunile noastre mame prin mandatarii lor alianța, şí noi fiii acestor națiuni suntem îndreptățiți, trebue sĕ ne ținem, și lumea e silită sĕ ne recunoască *de aliați.* Rolul nostru nu poate fi deci altul, de cât, pre cum și programul project citat mai sus o indică, sĕ ne întrunim toate forțele spre a spriginí programul, care congresul naționalităților o sĕ'l compună și proclameze drept basă comună de luptă.

În fața milleniului maghiar, a serbărei milenare a asuprirei noastre, sĕ ne manifestăm puternic spre a dá dovedi lumei, că nu mai voim sĕ fim instrumente spre înmulțirea puterei și gloriei maghiare, ci liberi în patrie liberă ca națiuni independente voim sĕ trăim.

Alexandru Vajda-Voevod
student în medicină la universitatea din Viena.

Austro-Ungaria.

Sașii și limba română. „*Bistritzer Zeitung*" pledează interesant pentru întroducerea limbei române ca studiu în gimnaşiile săsești. După ce constată, că mai la toate universitățile germane și austriace se sistemisează catedre de limbă română, și special în *Lipsca* esistă chiar un seminariu român sub conducerea profesorului Dr. *Weigand,* foaia săsească scrie:

Considerând aceste fapte e curios, că chiar în gimnasiul nostru, care se află într'un comitat locuit *mai ales de Români*, nu li-se dă şcolarilor ocasiune sĕ înveţe limba aceasta nouă aşa de aproape, în vieaţa practică aşa de indispensabilă şi din punct de vedere ştientific aşa de interesantă. Doar' vieaţa din cea mai fragedă copilărie ne silcşte pe toţi sĕ învĕţăm a vorbí româneşte, şi totuşi scrie şi cetí nu sţim nici unul. Şi cât de des vin în perplecsitate chiar cei ce au studiat scoale medii şi superiore. Judecător, advocat, oficiant de administraţie, preot, învĕţătoriu, nici unul nu se poate lipsí de ea."

În sfîrșit arată cum şí profesorii de latină ar putè îrtrebtință limba română ca mijloc de comparație cu latina, și-apoi pre cum în Helveţia fie-care om cult vorbește trei limbi, așa ar trebuí fie-care sas sĕ vorbiască pre lângă nemțeste: ungurește, ca limbă oficioașă, și românește ca limba majorității preponderante a locuitorilor din Ardeal.

E frumos din partea organului săsesc acest mod de gândire. Pre cum fie-care român cult vorbește nemțește, frumos ar fi și — în interesul lor — dacă fie-care sas cult ar vorbí și șcrie *şí* românește.

Regele și regina Romăniei la Ischl.

Timișoara, 5 August n.

Majestățile Lor regele și regina Romăniei au părăsit *Sinaia* ca sĕ cerceteze pe Majestatea Sa Monarchul nostru în *Ischl.*

Acestei visite i-se atribue o mare importanță acum, când întreg Balcanul e o vatră de jaratec sub spuză.

La toată întêmplarea visita aceasta nu e un simplu act al curtoasiei, ear' romanticul *Ischl*, acest loc al plăcerilor și menit distracțiunei, este adi un centru unde poate se vor pune la cale mari lucruri, lucruri privitoare mai ales la Orient.

Că se pregăteşte ceva, o demustră lista oaspeților cari se află la Ischl. Între acestia ministrul de esterne contele *Goluchovsky*; ministrul comun de finanțe *Kállay;* contele *Kielmannsegg*, presidentul consiliului ministerial austriac; baronul *Bánffy,* premierul maghiar; ministrul a latere baronul *Josika;* ambasadorul germaniei din Viena contele *Eulenburg*; ambasadorul austriac pe lângă curtea din Londra contele *Deym,* apoi consulul sêrbesc din Viena *Simici.*

Situațiunea e serioasă și „*N. Fr. Presse*" o ilustrează foarte bine în doi articoli ai sĕi, din cari estragem următoarele:

„Nu poate fí fără însĕmnătate politică, că de-o-dată atâția ministri se întâlnesc la Ischl. Nu se poate presupune, că ei merg la *Ischl* numai ca sĕ se recreeze, și dacă mai luăm, că şí contele Goluchovsky are sĕ se întâlnească cu principele *Hohenlohe* și încă cât de cu grabă, — involuntar ți-se naşte ideia, că la acest *meeting diplomatic* numai ponderoase conferințe politice au putut sĕ deie ansă."

Tot „*N. Fr. Presse*" în articolul sĕu al doilea despre visita regelui Carol dice: „Cu aceasta ocasiune regele Carol va felicitá în Francisc Iosif nu numai pe amicul, ci şí pe aliatul sĕu, fiind-că aceasta întâlnire confirmă numai faptul, că Romănia a întrat în tripla alianță".

În călĕtoria spre Ischl MM. LL. s'au oprit puțin în Pesta. Despre aceasta primim următoriul raport:

Regele și regina Romăniei la Budapesta.

— Raport special. —

Budapesta, 4 August.

Adi la 7 oare 20 minute dimineața a sosit la *Budapesta* Majestățile Lor Regele și Regina *Romăniei*, însoțiți de damele de onoare Dna *Begnescu* și *Mavrogheni* și de Dnii adjutanți colonelul *Priboianu* și majorul *Istrat.*

La gară au fost întimpinați de Dl *Balş*, consul general al Romăniei împreună cu Dna, și de dl Vice-Consul V. *Bercianu*, precum și de Dl *Rosetti-Solescu*, ministrul Romăniei din *Belgrad*, care din întâmplare (?!) se află la Budapesta.

Doamna *Balş* a presentat Majestății Sale Reginei un frumos buchet compus din glandiole, rose și alte flori de seson.

Conduși de autoritățile căilor ferate și de representanții capitalei în salonul regal, ací au petrecut timp de o oară și apoi și-au continuat călĕtoria spre Viena.

La despărțire Majestățile Lor erau foarte veseli și afabili.

*

Majestățile Lor regele și regina vor re'ntoarce Mercuri de la *Ischl* și-și vor continuá drumul fără întrerupere până la Sinaia.

Străinătate.

O nouă ispravă a partidului rusofil. (S o f i a, 4 August.) În *Tatar-Bazardjic* (Rumelia orientală) un anumit Verecheta a atacat eri în diua mare, pe stradă, pe *Matakiev* și l'a rănit de moarte prin mai multe împunsĕturi de pumnal.

Matakiev e aderent al lui Stambulov, a fost primariu al oraşului şi preşedinte al comitetulu partidului stambulovist de acolo. Guvernul actuai însĕ l'a destituit din *nacealnicie* (primariu). La alegerile dietale din anul trecut ca preşedinte al comitetului liberal-stambulovist a desvoltat o atât de energică corteşire *contra partidului rusofil,* în cât contrarii sĕi drept rĕsbunare i-au aţinut calea şi l'au bătucit cu ciomege în cap aşa, că a trebuit sĕ zacă pe pat o bună bucată de vreme. — Acum ucigaşii mercenari şi-au făcut mai bine datorinţa. — Circumstanţele atentatului nu sunt cunoscute.

Svoboda în articlul sĕu întitulat *Sete de sânge* scrie despre atentat următoarele:

Întêmplatu-s'a omorul *în fața casei polițienești*, detaiuri lipsesc.

Sosirea deputațiunei bulgare a casă. (S o f i a, 4 August.) Eri au mers până la Țaribrod cam 300 oameni întru întimpinarea deputațiunei. Persoane oficiale și oficeri n'au luat parte. Sosirea deputațiunei a fost întimpinuță cu aclamațiuni. Deputatul Vulco Nechov a rostit un discurs de bineventare, la care a rĕspuns metropolitul *Clement* accentuând, că deputațiunea 'și ține de o mândrie misiunea de a fí pus cunună pe sicriul țarului Alesandru III. Spune, că deputațiunea a întimpinat în Rusia tot aceleași sentimente, cari esistau pe timpul eliberărei Bulgariei, apoi încheie cu enunciațiunea, că *Rusia tot asemenea iubește Bulgaria, ca în totdeauna.*

În urma acestor enunciațiuni ale conducĕtoriului deputatiunei, în sferele oficiale din Sofia se trage le îndoieală originea oficioasă a enunciațiunilor din Peterscurg, al căror ton și conținut e diametral opus cu cele ce le spune metropolitul.

Sĕrbătoarea națioanlă a Italiei. (R o m a, 4. August.) Primariul Romei a subşternut regelui programul festivitătilor ce se vor arangiá în 20 Septembre din incidentul jubileului de 25 ani ai ocupărei Romei. — Regele a promis, că curtea regală se va rentoarce a casă pe 20 Septembre spre a luá parte la festivități.

Legea instrucțiunei în Belgia. (B r u x e l l a, 4 August.) Camera deputaților în şedința sa de eri s'a ocupat continuativ cu projectul de lege despre instrucțiunea poporală și a primit cu 79 voturi contra 60 partea primă a articlului III., în sensul căreia instrucțiunea poporală trebue sĕ se estindă necesarminte şí asupra religiunei și moralei.

Călĕtoria regelui Sĕrbiei. (B e l g r a d, 4. August.) Monitoriul oficial raportează, că regele Alexandru împreună cu mama-regină Natalia va plecá la Biaritz în 2/14 August.

Mișcările din Macedonia. (C o n s t a n t i n o p o l, 4 August.) Din sferele aproape de guvern se dclară, că *cetele bulgare* sunt total împrăștiate. Sunt total nebasate știrile diarelor despre nescari succese ale cetelor de insurgenți, pre cum şí știrea despre bătĕlia de la *Djuma.* De asemenea e nebasată știrea, că la frontierele bulgare mişcarea revoluționară ar luá dimensiuni tot mai mari; din contră, situațiunea e cât se poate de mulțumitoare.

(S o f i a, 4 August.) „*Mir*", guvernamental, aduce știrea, că sultanul a *agrațiat pe 5 bulgari*, pe cari autoritățile turcești îi condamnaseră pentru participare la insurecțiune și îi țineau închiși în Tripolis.

Contra socialismului. (B r u x e l l a. 4. August.) Episcopii belgiani au ținut consiliu și au decis, că vor convocá de urgență un congres catolic spre a se sfătuí în privința mijloacelor ce ar fí de luat pentru a împedecá lățirea mișcărilor socialiste.

Acțiune comună a statelor balcanice. (B e l g r a d, 4 August) Întrĕ *Romănía, Sĕrbia şí Grecia* decurg pertractări confidențiale, pentru ca în casul unor anumite evenimente sĕ proceadă colectiv.

(Știrea aceasta la tot casul va avè oarecare conecsiune cu visita regelui Carol la Ischl. — Red.)

Re'ntoarcerea a casă a principelui Ferdinand. (Karlsbad, 4. August.) Principele şi-a amânat plecarea de aici încă cu o ḑi. Aḑi de seară va merge la *Parga*, ca sĕ facă unele visite prin împregiurime. (La Praga se află *mulţi bulgari de distinsă positie*, cari — dice-se — fac studii asupra esposiţiunei. — Red.). Din Praga va merge la *Viena*, unde'l aşteaptă suita bulgară. Va dá o raită şi la *Ebenthal*, şi apoi va plecá la Sofia.

(Şemnitz, 4 August). Coburgii vor ţinè la 6 August consiliu familiar în *Gotha*, unde în 4 August va plecá şi prinţul *Filip de Coburg* împreună cu soţia sa.

În acest consiliu se va aduce pe tapet ţinuta ce va trebui s'o iee principele Ferdinand faţă cu stările din Bulgaria şi se va decide şí asupra viitoriului micului prinţ Boriş.

Corespondenţă.

X.— 29 Iuliu n.

Petrecerea din Caransebes.

Pe 29 Iuniu st. v. a. c. s'a anunţat în „Foaia diecesană“ din Caransebeş o petrecere de către comitetul arangiator al tinerimei aparţinĕtoare Institutului teologic-pedagogic la ospătăria „Pomul verde“, cu menitiune d'a ajutá pe elevii morboşi ai aceluiaşi institut, pe lângă un preţ foarte moderat; un scop destul de sublim; dar' durere, amintita petrecere în ḑiua anunţată şi în numita ospătăriă nu s'a ţinut de loc. Da, pardonaţi-mi, o petrecere simplă de plugari şi puţini meseriaşi am vĕḑut, unde dansau cele mai multe fetiţe, unele în etate de tot fragedă. M'a cuprins mirarea, de şi despre anunţata petrecere nici vorbă nu erá, când am dat cu ochii şi de 2 domni profesori, căci teologi ori pedagogi conform programului, — ca 'n palmă. M'am indignat, şi împreună cu mine şi alţii, de o păcală atât de straşnică. Şi oare sĕ nu aibe cineva causă, când oaspeţii se presintă din diferite locuri chiar şi din depărtare, ca sĕ asiste la o petrecere românească cu un concert destul de modest şi variat spre distragerea chemaţilor pe un moment, şi aceea fără vr'un avis publicat — la tot casul earăşi în aceeaş foaiă spre orientarea publicului — se sistează.

Nu cunosc în detaiu causa pentru care petrecerea în forma publicată nu s'a ţinut, una însĕ, — ca unul carele am fost la început pe cât de fericit d'a primí o invitare, pe atât de amăgit în urmă — am putut esperiá fatala apariţiune: că bunele relaţiuni atât de mult lăudate dintre Dnii profesori, cât şi dintrĕ tinerimea teologică şi pedagogică d'acolo, au dispărut cu desĕvêrşire, şi în loc s'a vîrît ura ne'mpacată.

Dacă întru adevĕr aceasta a fost causa, atunci cu atât mai dureros pentru publicul chiămat, carele a fost nevoit sĕ îndure urmările unei ne'nţelegeri puse în mişcare de către cei chiămaţi a păstrá pacea, buna armonia. Doi se ceartă şi al treilea pe nedreptul sufere, nici o logică. De aceasta a fost părtaş şi publicul chiămat la acea petrecere din ospătăria „Pomul verde“ din Caransebes. O şcoală pentru viitoriu. O esperinţă mai mult, care pentru viitoriu ne va serví drept busolă la petrecerea din Caransebeş când vom mai avè onorul a fi chiămaţi.

Un oaspe.

Caransebeş, 30 Iuliu 1895.

Onorată redacţiune!

Prin denumirea cancelistului consistorial Alexie *Frateş* de administrator parochial la Mehadia, postul de cancelist a devenit vacant, şi se aşteaptă escriere de concurs, ceeace însĕ nu s'a făcut, ci în loc de concurs — într'o bună dimineaţă ne trezim, că consistoriul denumeşte de cancelist pe un fost servitoriu de la judeţul cercual din Caransebeş, şi aceasta s'a făcut la sfatul şi îndemnul asesorului consistorial Traian Barzu, genialul finanţiar, căruia îi este socru acest servitoriu, ca aşa prin denumirea de cancelist sĕ se peardă caracterul de servitoriu.

Suntem mai mulţi teologi absoluţi, cari am aşteptat ca sĕ denumească pre vr'unul dintrĕ noi la acest post până ne vom aflá parochie, cum se practică şi la alte diecese; ni-s'a şi promis, dar' — durere, am rĕmas numai cu promisiunea, ear' de cancelist s'a denumit fostul servitoriu Constantin Pĕrvu.

Nu s'a comis oare o nedreptate fără seamă, când la postul de cancelist consistorial se denumeşte o persoană fără pregătire, dovadă postul avut înainte, şi în fine ce autoritate mai poate avè consistoriul, când un individ, care a fost servitoriu, se înalţă la rangul de cancelist?

Un teolog în numele mai multora.

Moldova nouă în 29 Iuliu n.

Noua casă parochială. — Un dar bisericei.

De un timp îndelungat s'a simţit în comuna noastră lipsa unei case parochiale; s'au făcut adese-ori încercări de a umplè golul acesta, însĕ toate au fost zădărnicite prin neînţelegerile ivite întrĕ fostii parochi admin. şi întrĕ popor.

De când se află însĕ Dl preot Traian Oprea în mijlocul nostru lucrurile s'au schimbat, căci dînsul prin ţinuta-i corectă a câştigat simpatia tuturora. şi astfeliu cu bună înţelegere succese în fine comunei bisericeşti a cumpĕră pre banii bisericei o casă parochială, carea întru toate corĕspunde scopului. Duminecă în 28/16 l. c. s'a făcut sfinţirea ei şi anume: Întâiu s'a celebrat sf. liturgiă la care au luat parte afară de preoţii locali, şi Dnii preoţi Ioan Petroviciu din Ciclova română şi Teodor Panciovean din Iertof, apoi o mare parte din popor şi întreaga inteliginţă din loc, ear' dintrĕ străini Dl Dr Iuliu Tămăşel, Dl P. Fiscea şi alţii. De la biserică întreg publicul s'a presentat la noua casă parochială unde s'a sĕvêrşit prin sus amintiţii preoţi sfinţirea apei; apoi a urmat banchetul dat de părintele T. Oprea. Bună impresiă a făcut strînsa legătură ce esistă întrĕ inteliginţă şi ţĕrănime, cari cu toţii la olaltă îşi petreceau. S'au ţinut mai multe toasturi şi anume întru sănĕtatea Prea Sf. Sale Episc. Popea, ear' când urmă toastul întru sănĕtatea părintelui Traian Oprea, nesfîrşite urale de „sĕ trăească“ sunară, ear' poporul însufleţit îşi manifestá iubirea, ridicându-l pe umeri pe iubitul lor părinte.

Alipirea aceasta o şi merită părintele Traian Oprea, căci toate faptele sale dovedesc, că se interesează de binele credincioşilor sĕi, şi că inima-i e plină de sentimente adevĕrate naţionale. Numai spre onoare îi poate serví, că întrĕ străinii „domni“ de şí este respectat, însĕ nu binevĕdut, căci lucru ciudos: agitează, ear' comerciantii străini, îngrăşaţi de pe spatele poporului românesc, scuipă foc de supĕraţi, căci îndeamnă poporul sĕ nu mai tĕrgue de la ei. O fí!

Închei cu observarea, că ḑiua de 28/16 Iuliu a fost o ḑi însĕmnată pentru comuna noastră Moldova-nouă, părintele T. Oprea se continue mai departe pe calea apucată, car' pe credincioşii lui îi îndemn sĕ asculte de bunele sale sfaturi.

Cu aceasta ocasiune trebue sĕ amintesc şi nobila faptă a Dlui preot Ioan Petroviciu din Ciclova rom., carele a donat bisericei noastre o acţiă de la cassa de păstrare din Oraviţa în val. nom. de 50 fl. — Primiască şi pe aceasta caie multămita intregei comune bisericeşti pentru fapta deamnă de a avè pretutindenea cât de mulţi imitatori.

Moldoveanul.

Cronică.

Timişoara, 5 August n.

Parastas pentru generalul Traian Doda. Ni-se scrie: Duminecă în 16/28 Iuliu s'a ţinut parastas în biserica din Prilipeţ pentrn marele nostru bărbat *Traian Doda*. Prilipeţul este locul naşterii generalului. La parastasul celebrat de parochul local şi asesorul consistorial *Mihaiu Blidariu* a asistat întreg poporul cu mic cu mare, bĕtrâni şi tineri. În decursul serviciului divin la amintirea numelui marelui reposat, dar' cu deosebire în decursul predicei ţinute de preotul pontificant, în care a descris vieaţa şi virtuţile generalului, se audiau suspine şi se vedeau ochi plin de lacrimi. Pe biserică şi pe casa în care s'a născut generalul s'a arborat steagul de doliu, unde are sĕ fâlfâe trei sĕptĕmâni. În decursul acestui timp nu se vor ţinè în Prilipeţ nici jocuri, nici alte petreceri. Poporul vrea sĕ jelească pe bărbatul, care şi-a consacrat vieaţa binelui naţiunii sale.

Nou advocat român. Primim urmatoriul avis: Am onoare a Vĕ aduce la preţuita cunoştinţă, că în Detta am deschis cancelaria mea de advocat, şi ca atare primesc afaceri de proces şi afară de proces. Cu stimă Dr. Ioan Dmian, advocat.

Căsătorie între un român şi o maghiară. „Timpul“-ui i-se scrie din Baile Herculane: d. V. *Iepurescu,* fost deputat, s'a logodit Luni seara cu contesa *Irina Fekete de Nap*, o tînĕră vĕduvă care dispune de o avere de mai multe milioane de florini. Prin alianţa aceasta d. Iepurescu va deveni rudă cu mai mulţi magnaţi maghiari şi, după cum ne asigură corespondentul nostru, şi cu deputatul *Pázmándy* Dénes.

Necrolog. Primim următoriul anunţ: Sofia *Moldovan* născ. *Popoviciu* cu inima înfrântă de nespusă durere în numele sĕu şi al ficelor sale Elza mĕritată Havas, Marta mĕritată Mangiuca, al ginerilor sĕi Antonie Havas jude reg. şi Dr. Ioan Mangiuca medic. cerc., pre cum şi în numele tuturor neamurilor aduce la cunoştinţă moartea neuitatului soţ resp. tată, socru etc. *Simeon Moldovan* protofisc. al oraşului Vêrşeţ, jude reg. în pensiune, deputat sinodal şi vicedirector al institutului de economíi şi credit „Luceafĕrul“, carele după grele suferinţe în 2 August st. n. la 11 oare noaptea a adormit în Domnul în 51-lea an al vieţii şi în 22-lea an al fericitei sale căsătorii. Rĕmăşitele pământeşti ale scumpului defunct se vor depune spre eternă odihnă în cimiteriul gr. or. sêrb. din loc în 4 l. c. st. n. la oarele 4. d. a. Vêrşeţ, 3 August st. n. 1895. Fie-i ţĕrina uşoară şi memoria eternă!

Tinerimea română din Bran învită la petrecerea de vară ce se va arangiá Joi, în 8 August n. 1895. Începutul la 8 oare seara precis. Preţul de întrare la bunăvoinţa p. t. public. Venitul curat este destinat pentru scopuri filantropice. Ofertele marinimoase se vor cuitá pe cale ḑiaristică. — Programa: 1. „Arvinte şi Pepelea“, vodevil în 1 act de V. Alecsandri. Persoanele: Arvinte, dl I. Ionică. Pepelea, dl I. Stoiau. Mandica, dşoara I. E. 2. „Rugămintea din urmă“, poesiă de G. Coşbuc, declamată de S. Puşcariu. 3. „Conul Leonida“, farsă în 1 act de I. L. Carageale. Persoanele: Conul Leonida, dl I. Enescu. Efimiţa, dşoara G. S. Safta, dşoara I. E.

Arderea bereriei din Pilsen. Se telegrafează din Pilsen, că edificiul de bererie din Pilsen, ce nu de mult a fost edificat cu 800.000 floreni, a căḑut pradă flacărilor. Un muncitoriu, care ajută la lucrările de localisare, a căḑut de pe acoperiş întrĕ flacări, disparĕnd fără de urmă. Cum s'a escat focul nu e cunoscut, verosimil însĕ că din esplosiune.

Petrecere de vara va arangiá tinerimea studioasă rom. din *Comloşiul mare* în sala ospĕtăriei mari de acolo în 30. Iuliu şt. v. (11. August st. n.) Începutul le 8 oare seara. Preţul de întrare: loc. I. 80 cr., loc II. 60 cr., loc. III. 40 cr. Venitul curat este destinat pentru ajutorarea elevilor sĕraci din loc. Suprasolvirile se primesc cu multămită. Programa: I. „Medicul fără voie“ comediă în trei acte de Molière. Persoanele: Geronte Dl. G. Russu, teolog de cursul III., Lucinda, fiica lui Dra Irina Deciu, Leandre, amantul ei Dl. T. Telescu, prepar. cursul III., Sganarelle Dl. Simon Pĕcurariu, maturisant, Martine, nevasta lui, Dra Hersilia Grozescu, Lucas, Dl. Ioan Pascu, maturisant. Jaqueline, nevasta lui Dra Maria Russu, Valere Dl. Stefan Andreiu, septiman. II. Dans.

Congres în contra literaturei imorale. În primele ḑile ale lunei Octobre se va ţinè la Paris un congres în contra liter. imorale. Ca presidenţi vor fungá Jules *Simon* şi *Berniert.* Objectul de discuţiune al congresului vor fí mijloacele prin cari s'ar putè zădărnicí încercările literaturei imorale. Sunt anunţate deja o mulţime de conferenţe, întrĕ acestea şi un raport al lui *Bude*, despre necesitatea înfiinţărei unei lige internaţionale în contra literaturei imorale.

Literatură, artă şi ştiinţa.

Predicele lui Iustin Popfiu. În apelul părintelui Iuliu *Szabó*, publicat în nrul 159 al diariului nostru s'a străcurat o eroare mare. Anume tomul prin de predicele lui Popfiu va costá *nu* 3 fl. 20, cum din eroare s'a tipărit, ci *numai 2 fl. 20,* plus 15 cr. porto postal.

Doine şi strigături din Ardeal *date la iveală de Dr. Ión Urban Iarnik şi Andrei Bârseanu,* au apărut de curênd în ediţiune poporală. Colecţiunea e bogată şi mare de 431 pagine, este dedicată „Associaţiunei Transilvane“. Se poate procurá de la libraria Ciurcu din Braşov. Costă trimisă franco numai 75 cruceri.

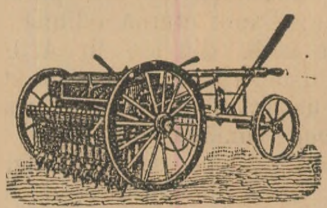
Redacţiuni pedagogice. În editura Librăriei S. Bemenisti, Craiova, a apărut: *Redacţiuni Pedagogice*, cuprinḑĕnd cestiuni de Psihologie, Didactică şi Metodologie. Istoricul şcoalelor române de la 1401 până 'n ḑilele noastre, de I. S. Gabrielescu. Preţul 1 leu. De vîndare la toate librăriile.

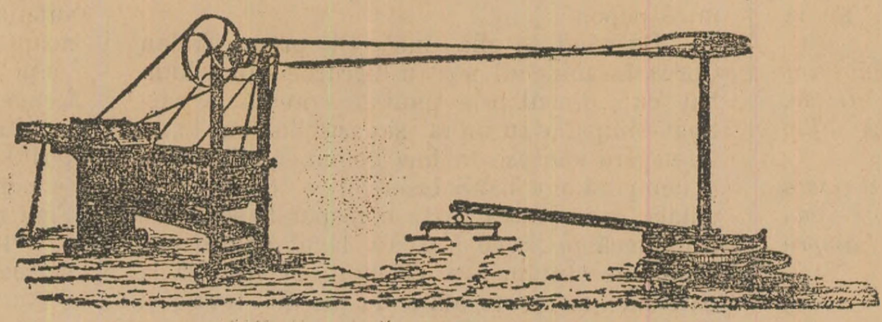
A apărut Nr. 12 din: „Biblioteca pentru toţi“. Cuprinde: Novele de Mihail Demetrescu (Lake Buturugă. — Dreptatea lui Stefănuţă) pe 114 pagine; Editura librăriei Carol Müller, Bucureşti. Calea Victoriei, 53. Pasagiul român. Costă 30 bani. Se poate procurá şi prin libraria Krafft, din Sibiiu.

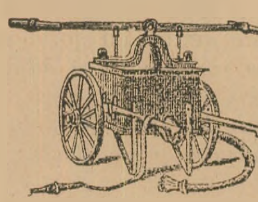
24 Ianuariu 1859. *Conferinţă* ţinută în seara de 4 Februariu 1895 la Paris cu ocasiunea aniversărei fondărei »*Ligei Culturale*«, de Ion T. *Ghica*. Acesta este titlul unei interesante broşuri apărute în curênd la Bucureşti în stabilimentul grafic I. V. Socec. Preţul e numai un leu.

Lista prețurilor franco.

Garanța cea mai deplină.

E. Grünbaum, Timișoara

suburbiul Iosefin, strada Hunyadi, vis-à-vis de casa comunală,

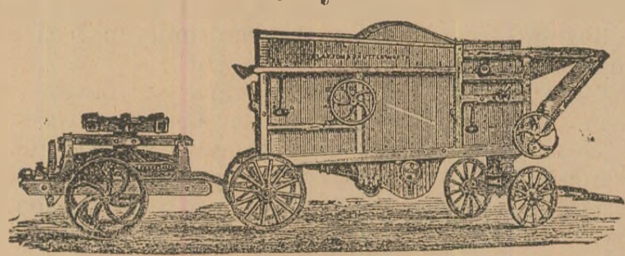
are onoare a recomândá, garantând pentru construcțiunea cea mai bună și pentru lucrarea cea mai perfectă, onor. public agronom firma sa, care vinde

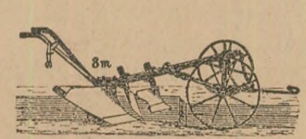
Locomobile și mașine de vapor de trierat

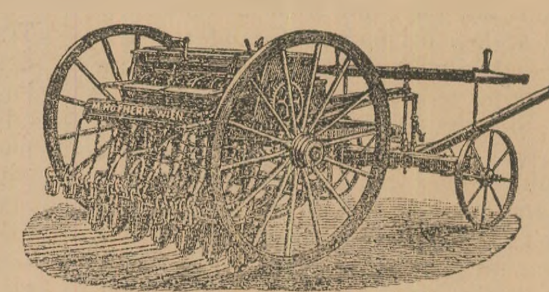
din probatele fabrice ale domnilor

Clayton & Schuttleworth, pre cum și de la Marschall Sons & Comp.

cu prețurile originale.

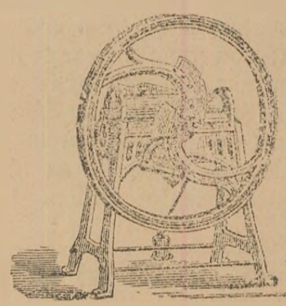
Mai departe recomândă bogatul sĕu deposit de

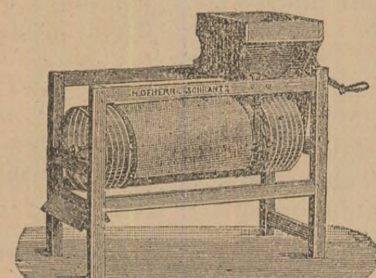
mașine de trierat și mașine cu cuie de despoiat

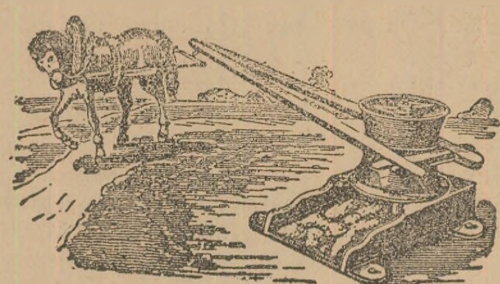
numai fabricate **originale** (imitațiuni mici) de **Clayton & Schuttleworth, Hofherr & Schranz, Epple, Maiffarth, Krompach etc. sub deplină garanță, cu prețurile cele mai ieftine și cu modalitățile de plătire cele mai comode.**

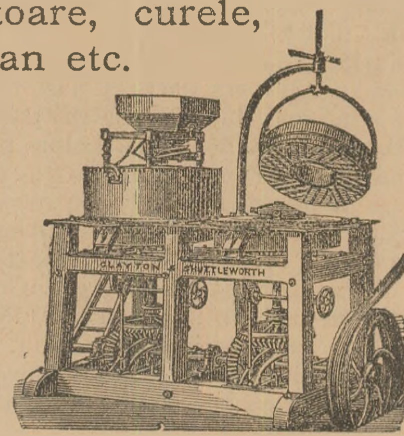
Aici se mai pot procurá prompt și ieftin

părți d'ale mașinelor în reservă, roate de locomobile, udătoare, curele, faurie de câmp, foi de faur, oleu de mașine, țevi de căzan etc.

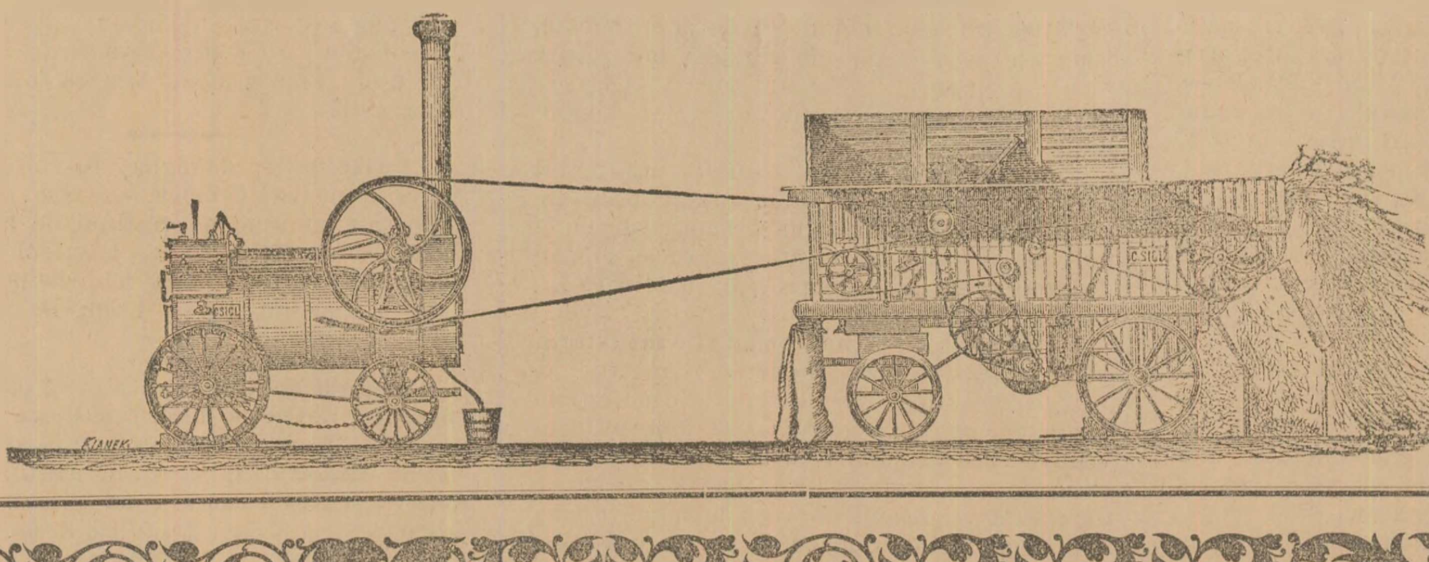
Afară de aceea se mai găsesc toate celelalte articole de seson, pre cum:

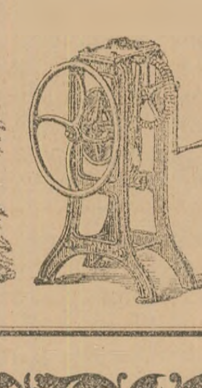
mașine de cosit, greble de fên, trieretoare, mori curățitoare, apoi unelte pentru cultura pământului, mașine de sĕmĕnat în deposit.

Are atelier bine întocmit pentru reparaturi.

15—16

Lucru solid și ieftin.

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.